

OMAISHOIDONTUEN MYÖNTÄMISPERUSTEET 1.1.2020

Omaishoidontukea voidaan myöntää omaishoitolain 3 §:n mukaan, jos

1. henkilö alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn vuoksi tarvitsee kotioloissa hoitoa tai muuta huolenpitoa;
2. jos hoidettavan omainen tai läheinen on valmis vastaamaan hoidosta ja huolenpidosta tarpeellisten palveluiden avulla;
3. hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon vaatimuksia;
4. omaishoito yhdessä muiden sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kanssa on hoidettavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta riittävää;
5. hoidettavan koti on terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva; ja
6. tuen myöntämisen arvioidaan olevan hoidettavan edun mukaista

Omaishoidontuella tarkoitetaan omaishoitolain 2 §:n mukaan kokonaisuutta, joka muodostuu hoidettavalle annettavista tarvittavista palveluista sekä omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista.

Omaishoidontuki on omaishoitolain perusteella järjestettävää sosiaalipalvelua, jonka järjestämisvastuu on kunnalla. Omaishoidontukea myönnetään talousarvioon varatun määrärahan puitteissa ja kohdennetaan eniten hoitoa ja huolenpitoa tarvitseville. Omaishoitolain 6 §:n mukaan hoitopalkkioita tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella. Hoidettavalle tehdään henkilökohtainen palvelusuunnitelma, jossa huomioidaan henkilökohtaisiin toimintoihin sekä hoidollisiin asioihin ja kotiin sekä kodin ulkopuolisiin asioihin liittyvät hoitajan antamat toimet. Omaishoidontukea ei ole tarkoitettu kattamaan hoidosta aiheutuvia kustannuksia kuten Kelan maksamat *hoitotuki ja vammaistuki*. *Omaishoidontuen hoitopalkkio ei ole toimeentuloturvaetus, vaan se on korvaus omaishoitajan antamasta hoidosta, hoivasta ja valvonnasta*. Omaishoidontukea ei myönnetä, jos hoidettava asuu sosiaali- ja terveydenhuollon julkisessa tai yksityisessä toimintayksikössä. Hoitoa tarvitsevan henkilön kotikunnan tulee olla Äänekoski.

Omaishoitaja

Omaishoitajana voi toimia hoidettavan omainen tai läheinen, täysi-ikäinen henkilö, joka kykenee kantamaan osaltaan vastuun palvelusuunnitelmassa sovitusta omaishoitajan tehtävistä. Omaishoitajan tulee olla fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveytensä puolesta sopiva hoitajaksi. Omaishoitajan on pyydettyäessä esitettävä lääkärintodistus terveydentilastaan.

Vanhusten ja aikuisten vammaisten omaishoidontuen porrastaminen hoitoisuuden perusteella

Hoitajalle maksettava hoitopalkkio määräytyy hoidon sitovuuden ja vaativuuden perusteella. Määrittelyn perusteena käytetään lähtökohtaisesti henkilökohtaisten päivittäisten toimintojen arviointia (RAVA) sekä valvottavuutta muistitoimintojen heikentymisen (MMSE) tai sairauden laadun vuoksi. Kyseessä on henkilökohtaisten päivittäisten toimintojen palvelutarpeen kokonaisarvio.

1. Hoitopalkkio 399,91 euroa/kk

- Pitkäaikaisesti toistuva hoidon ja avun tarve useissa päivittäisissä henkilökohtaisissa toiminnoissa
- Hoidettava voi tarvita hoitoa myös yöaikaan
- RAVA -pisteet 2,30 -2,99
- MMSE -pisteet 12 -18
- Jos palvelusuunnitelmassa on sovittu omaishoitona annettava säännöllinen intervallihoido, joka kattaa enintään puolet kokonaishoitoajasta, hoitopalkkio on tämän suuruinen RAVA- tai MMSE -pisteistä huolimatta. Mikäli kotihoidon käyntejä toteutetaan omaishoidon tukena päivittäin vähintään 2 käyntiä/ pv, on palkkioluokka aina 1. palkkioluokka RAVA – tai MMSE -pisteistä riippumatta

Vaihtoehtoinen hoitomuoto: Asumispalvelut palvelutalossa tai runsas kotihoidon tai kotiin annettavien palveluiden tarve. Hoitotyö sitoo hoitajaa säännöllisesti ja useaan otteeseen vuorokauden aikana.

2. Hoitopalkkio 533,86 euroa/kk

- *Huomioiden palkkion suuruudessa siirtymävaihe ennen 1.3.2013 myönnettyissä omaishoidon palkkioissa 599,78 €/kk.*
- Pitkäaikaisesti runsas henkilökohtaisen hoidon ja avun tarve useissa päivittäisissä toiminnoissa.
- Lähes jatkuva valvonnan tarve
- Tarvitsee läsnäoloa öisin; voi olla säännöllistä hoidon ja avun tarvetta
- RAVA -pisteet 3,00 - 3,49
- MMSE -pisteet 11 tai alle

Vaihtoehtoinen hoitomuoto: tehostettu palveluasuminen tai vastaava. Hoitotyö sitoo pääsääntöisesti hoitajan ympärivuorokautisesti hoitotyöhön.

3. Hoitopalkkio 694,01 euroa/kk

- Pitkäaikaisesti ympärivuorokautinen, jatkuva hoidon ja avun tarve henkilökohtaisissa päivittäisissä toiminnoissa
- Hoidon ja avun tarvetta myös öisin
- Jatkuva valvonnan tarve
- RAVA -pisteet <3,50
- MMSE -pisteet 11 tai alle
- Edellytyksenä on, että palvelusuunnitelmaan ei sisälly omaishoidontukena annettavaa säännöllistä intervallihoido
- Omaishoidontuen suuruudessa huomioidaan hoidettavalle maksettava kansaneläkelaitoksen erityishoitoraha tai hoitajan saama vuorotteluvapaakorvaus kuten raskaan siirtymävaiheen tuessa

Vaihtoehtoinen hoitomuoto: laitoshoido. Hoitotyö edellyttää hoitajan kokopäiväistä työpanosta ja hoitovastuuta läpi vuorokauden.

4. Korotettu hoitopalkkio, vähintään 799,81 euroa/kk

- Hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen tuki, myönnetään esim. saattohoitotilanteessa, jonka arvioitu kesto on enintään 6 kuukautta. Sopimus tehdään kuitenkin enintään 3 kk kerrallaan.
- Hoitaja on omaishoidon sitovuuden vuoksi estynyt tekemästä omaa tai toisen työtä tai päätoimista opiskelua eikä hänellä ole tänä aikana omaishoitolain 5 §:ssä määritellyjä muita tuloja
- RAVA -pisteet vähintään 3,50, tai muutoin määritelty erityistilanne ja hoidon vaativuus
- Omaishoidontuen suuruudessa huomioidaan hoidettavalle maksettava kansaneläkelaitoksen erityishoitoraha tai hoitajan saama vuorotteluvapaakorvaus

Hoitopalkkion maksaminen vähimmäismäärää pienempänä tai edellä määritellyjä enimmäismääriä suurempana

Hoitopalkkio voidaan sopia laissa määrättyä vähimmäismäärää pienemmäksi seuraavissa tapauksissa:

- jos hoidettava viettää arkisin keskimäärin yli 7 tuntia kodin ulkopuolella ja hoidon ja huolenpidon tarve on vähäistä, taikka
- siihen on hoitajan esittämä erityinen syy

Hoitopalkkio voidaan maksaa edellä määritellyjä enimmäismääriä suurempana, jos hoitotyö on selvästi määriteltävästä syystä tavanomaista vaativampaa. Erityinen vaativuus kirjataan palvelusuunnitelmaan.

Vammaisten ja pitkäaikaissairaiden lasten ja nuorten (alle 18 v.) omaishoidontuki

Omaishoidontukea myönnetään ensisijaisesti niiden lasten ja nuorten hoitoon, jotka tarvitsevat ikätasoonsa nähden huomattavasti enemmän hoitoa, huolenpitoa, valvontaa sekä hoitoa myös öisin kuin vastaavan ikäiset terveet lapset. Omaishoidontuki yhteen sovitetaan muiden asiakkaan palvelujen kanssa.

Pitkäaikaissairauden aiheuttaman, ikätasoon nähden merkittävästi lisääntyneen hoidon tarpeen tulee kestää yli 6 kuukautta ennen kuin omaishoidon tukea voidaan myöntää. Omaishoidontukea ei myönnetä esim. lyhytaikaisen sairauden hoitoon.

1. Hoitopalkkio 399,91 euroa/kk

- Lapsi/ nuori tarvitsee ikätasoon nähden huomattavan paljon hoitoa, huolenpitoa ja valvontaa ympärivuorokautisesti ja pitkäaikaisesti
- Avun ja hoitotoimenpiteiden tarvetta myös öisin
- Lapsella/ nuorella on haastavaa käyttäytymistä, joka edellyttää vierihoitoa katkeamatta päiväaikaan

- Perhe voi tarvita runsaasti muita kunnallisia palveluja esim. säännöllisiä hoitoapujaksoja kodin ulkopuolella

Vaihtoehtoinen hoito: perhehoito, asumispalvelut

2. Hoitopalkkio 533,86 euroa/kk

- Lapsi/nuori tarvitsee ikätasoon nähden huomattavan paljon hoitoa, huolenpitoa ja valvontaa ympärivuorokautisesti ja pitkäaikaisesti
- Avun ja hoitotoimenpiteiden tarvetta tai vierihoitoa vaativaa haastavaa käyttäytymistä myös öisin
- Hoitotyö sitoo hoitajan ympärivuorokautisesti hoitotyöhön ilman keskeytyksiä.
- Perhe tarvitsisi vaihtoehtoisesti runsaasti muita kunnallisia palveluja
- Perhe järjestää lapsen hoidon pääasiallisesti ilman kunnallisia palveluja

Vaihtoehtoinen hoito: perhehoito, asumispalvelut

3. Hoitopalkkio vähintään 694,01 euroa/kk

- Lapsi/ nuori tarvitsee ikätasoon nähden huomattavan paljon hoitoa, huolenpitoa ja valvontaa ympärivuorokautisesti ja pitkäaikaisesti
- Avun ja hoitotoimenpiteiden sekä vierihoidon tarvetta toistuvasti öisin
- Hoitotyö sitoo hoitajan hoitotyöhön ilman keskeytyksiä ja jompikumpi vanhemmista jää työstä kotiin hoitamaan lasta.
- Omaishoidontuen suuruudessa huomioidaan hoidettavalle maksettava kansaneläkelaitoksen erityishoitoraha tai hoitajan saama vuorotteluvapaakorvaus kuten raskaan siirtymävaiheen tuessa

Vaihtoehtoinen hoito: sairaala, muu laitoshoido tai ammatillinen perhehoito

4. Korotettu hoitopalkkio, vähintään 799,81 euroa/kk

- Hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen tuki, myönnetään esim. saattohoitotilanteessa, jonka arvioitu kesto on enintään 6 kuukautta. Sopimus tehdään kuitenkin enintään 3 kk kerrallaan.
- Hoitaja on tänä aikana estynyt tekemästä omaa tai toisen työtä tai päätoimista opiskelua eikä hänellä ole tänä aikana omaishoitolaain 5§:ssä määriteltyjä muita tuloja
- Määritely erityishoitotilanne ja hoidon vaativuus
- Omaishoidontuen suuruudessa huomioidaan hoidettavalle maksettava kansaneläkelaitoksen erityishoitoraha tai hoitajan saama vuorotteluvapaakorvaus

Hoitopalkkion maksaminen vähimmäismäärää pienempänä tai enimmäismäärää suurempana

- hoitopalkkio voidaan maksaa vähimmäismäärää pienempänä tai enimmäismäärää suurempana samoin edellytyksin kuin vanhusten ja aikuisten vammaisten omaishoidontuki.

Palvelusuunnitelma

Omaishoidontuesta laaditaan yhdessä omaishoitajan ja hoidettavan kanssa palvelusuunnitelma, johon kirjataan:

- 1) omaishoitajan antaman hoidon määrä ja sisältö
- 2) muiden hoidettavalle tarpeellisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen määrä ja sisältö, mm. terveys- ja kuntoutussuunnitelmat
- 3) omaishoitajan hoitotehtävää tukevien sosiaalihuollon palvelujen määrä ja sisältö
- 4) miten hoidettavan hoito järjestetään hoitajan vapaan, terveydenhoitoon liittyvien käyntien tai muun poissaolon aikana

Kunta määrittää, mitä tapoja kunnassa käytetään omaishoitajan vapaan järjestämiseen.

Hoidettavalle annettavat palvelut

Omaishoidontuki sisältää hoitopalkkion rinnalla tarvittavat palvelut hoidettavalle. Omaishoidontukeen sisältyviä tai sitä täydentäviä palveluja voivat olla esimerkiksi apuvälinepalvelut, kotihoito tai lyhytaikainen perhehoito, asumispalvelut tai laitoshoido.

Omaishoidontuen voi saada rahan sijaan myös palveluna. Tästä sovitaan omaishoitajan kanssa. Hoidettavalle omaishoidontukena annettavista palveluista sovitaan palvelusuunnitelmassa ja siitä tehdään valituskelpoinen viranhaltijapäätös.

Hoitajalle annettavat palvelut

Omaishoitajan tuen tarve ja tukimuodot kartoitetaan palvelusuunnitelman laatimisen yhteydessä. Hoidettavan palvelusuunnitelmaan kirjataan omaishoitajan hoitotehtävää tukevien sosiaalihuollon palvelujen määrä ja sisältö. Kunta on velvollinen järjestämään omaishoitajalle tukea, valmennusta ja koulutusta sekä hyvinvointi- ja terveystarkastukset tukemaan omaishoitotyötä.

Omaishoitosopimus

Omaishoidontuesta laaditaan kunnan ja omaishoitajan välille toimeksiantosopimus

Omaishoitosopimuksen tulee sisältää ainakin seuraavat tiedot:

- 1) hoitopalkkion määrä ja maksutapa
- 2) onko omaishoitajalla oikeus lakisääteisiin kolmen vuorokauden vapaisiin kuukautta kohti tai jos tällaista oikeutta ei ole.
- 3) lakisääteisiä vapaita useampien vapaapäivien järjestämisestä sekä alle vuorokauden mittaisista virkistysvapaista
- 4) määräaikaisen sopimuksen kestosta
- 5) hoitopalkkion maksamisesta hoidon keskeytyessä hoitajasta johtuvasta syystä tai hoidettavasta johtuvasta muusta kuin terveydellisestä syystä

Omaishoitosopimus on voimassa toistaiseksi. Sopimus voidaan tehdä määräaikaisena, jos

- 1) hoidon jatkaminen ei hoitajasta tai hoidettavasta johtuvasta syystä ole tietyn määräajan jälkeen mahdollista tai sen tarvetta on arvioitava uudelleen
- 2) hoidon jatkuminen on etukäteen tarkasti määriteltävissä
- 3) hoito korvataan tietyn määräajan jälkeen toisella palvelulla

Omaishoitosopimuksen purkaminen ja irtisanominen

Omaishoitosopimuksen irtisanomisaika on kunnan taholta irtisanomista seuraavan kahden kuukauden aika ja omaishoitajan taholta irtisanomisesta seuraavan kuukauden aika.

Sopimus puretaan välittömästi, jos hoidon jatkaminen vaarantaa hoidettavan tai hoitajan terveyden tai turvallisuuden.

Irtisanomisajoista riippumatta sopimus päättyy sen kuukauden lopussa, jonka aikana hoidettavan hoito terveydentilan muutoksista johtuen käy tarpeettomaksi.

Omaishoitajan tai hoidettavan kuollessa omaishoidontuen maksaminen päättyy kuolinpäivään.

Sijaishoito

Sijaishoito on yksi tapa järjestää omaishoitolain 4§:n 1 momentin tarkoittamia omaishoitajan lakisääteisiä vapaapäiviä. Sijaishoidon avulla voidaan järjestää myös muita omaishoitajan vapaapäiviä tai virkistysvapaita. Muita tapoja omaishoitajan vapaiden järjestämiseen ts. hoidettavan hoidon järjestämiseen hoitajan vapaan aikana ovat hoito kunnan itse toteuttamien palvelujen avulla tai hoidon ostaminen muilta palveluntuottajilta.

Sijaishoitajalle maksettava palkkio

- Jos omaishoitaja hankkii kotiin sijaishoitajan lakisääteisten vapaiden ajaksi tai palvelusuunnitelmassa sovittujen ylimääräisten vapaiden ajaksi, maksetaan sijaishoitajalle perusturvalautakunnan hyväksymä hoitopalkkio hoitovuorokaudelta.

Sijaishoitajan kanssa laadittava toimeksiantosopimus

Kunta voi järjestää omaishoitajan vapaan tai muun tilapäisen poissaolon ajaksi tarvittavan sijaishoidon tekemällä toimeksiantosopimuksen sijaishoitajan kanssa. Sijaishoitajan on täytettävä omaishoidontuesta annetun lain 3§:n 3 kohdan edellytykset eli hoitajan terveyden ja toimintakyvyn on vastattava omaishoidon asettamia vaatimuksia. Sijaishoito voidaan järjestää tällä tavoin, jos omaishoitaja siihen suostuu. Lisäksi edellytyksenä on, että järjestely toteutetaan ottamalla huomioon hoidettavan henkilön mielipide. Järjestelyn on myös arvioitava olevan hoidettavan henkilön edun mukaista.

Lain 4§:n 2 momentissa säädetään niistä seikoista, joista sijaishoitajan kanssa tehtävässä toimeksiantosopimuksessa on sovittava. Näitä ovat sijaishoitajalle maksettavan hoitopalkkion määrä ja maksutapa, toimeksiantosopimuksen voimassaolo sekä tarvittaessa muut sijaishoitoa koskevat seikat. Tarvittaessa on myös sovittava sijaishoitajalle aiheutuvien kustannusten korvaamisesta. Toimeksiantosopimus tehdään toistaiseksi voimassa olevaksi tai määräaikaiseksi.

Sijaishoitajan ei tarvitse olla hoidettavan omainen tai muu läheinen kuten omaishoitajan. Sijaishoitaja rinnastuu työoikeudellisen asemansa sekä eläke- ja tapaturmavakuutusturvan osalta omaishoitajaan.

Omaishoidontukeen sisältyvien palvelujen maksut

Omaishoitajan hoitoa ja huolenpitoa korvaavasta palvelusta, jota hoidettavalle järjestetään omaishoitajan lakisääteisen vapaan aikana, peritään hoidettavalta perusturvalautakunnan hyväksymä vuorokausimaksu.

Lakisääteisen vapaan aikana omaishoitajan hoitoa korvaavien palvelujen maksut ovat kokonaan maksukaton ulkopuolella.

Muista kuin lakisääteisen vapaan antamiseksi järjestettävistä, omaishoidontukeen sisältyvistä palveluista peritään samat maksut kuin vastaavista muista sosiaali- ja terveyspalveluista.

Omaishoidontukea koskevien asioiden käsittely ja päätöksenteko

Omaishoidontuki myönnetään määrärahan puitteissa. Hakemukset käsitellään asiaa varten nimetyssä Arjen tuen työryhmässä. Asiakaskohtaiset päätökset tekee työryhmän esityksestä palveluohjaaja. Tuki myönnetään hakemuksen saapumista seuraavan kuukauden alusta lukien pääsääntöisesti toistaiseksi. Määrääjäksi myönnettävä korotettu tuki maksetaan kuitenkin sovitusta hoidon alkamisajankohdasta. Mikäli omaishoidontuen määräraha on sidottu olemassa oleviin päätöksiin, tuen maksaminen aloitetaan määrärahan vapautuessa. Omaishoidontukea ei makseta takautuvasti.

Omaishoidontuen maksaminen ja hoidon keskeytysten vaikutus palkkion maksamiseen

Omaishoidontuki maksetaan hoitajalle hoitokuukautta seuraavan kalenterikuukauden lopussa. Omaishoidontuki on ennakonpidätyksen alaista tuloa.

Omaishoitajat eivät ole työsopimuslain tarkoittamassa työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan, hoidettavaan tai hoidettavan huoltajaan. Omaishoitajien eläketurvasta säädetään kunnallisessa eläkelaiissa. Kunnan on järjestettävä omaishoitajille tapaturmavakuutuslain 57 § 1 momentissa tarkoitettu niin sanottu vapaaehtoinen tapaturmavakuutus omaishoitotyössä sattuvan tapaturman varalta.

Omaishoidontuen maksaminen ei keskeydy hoidon keskeytyessä hoitajan lakisääteisten vapaiden vuoksi tai palvelusuunnitelmaan kirjatun intervallihoidon tai hoitoapujaksojen vuoksi, joka on yhteensovitettu maksettavaan omaishoidontukeen. Jos hoito keskeytyy tilapäisesti hoidettavan terveydentilasta johtuvasta syystä, hoitopalkkion maksaminen keskeytyy kuukauden (30 päivän) kuluttua. Muista keskeytyksistä omaishoidontuen palkkiota vähennetään hoitovuorokausien suhteessa.

Jos hoito keskeytyy hoitajan sairastumisen vuoksi, omaishoidontukea maksetaan sairausvakuutuslain mukaiselta omavastuuajalta. Jos hoito keskeytyy hoitajasta johtuvasta muusta syystä, hoitopalkkiota ei keskeytyksen ajalta makseta.

Kun omaishoidontukea maksetaan osakuukaudelta, kuukausimaksu jaetaan luvulla 30.